

מסע סנחריב: עיון רב תחומי ד"ר טובה גנזל

שיעור 1: תיאור האירועים בממלכות יהודה שקדמו למסע סנחריב ליהודה

ישעיהו ח, 7-8

וְלֹכַן הִנֵּה אֲדַנִּי מַעֲלָה עֲלֵיהֶם אֶת מִי הַנִּהַר הַעֲצוּמִים וְהַרְבִּים אֶת מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְאֶת כָּל כְּבוֹדוֹ וְעָלָה עַל כָּל אֲפִיקָיו וְהִלָּךְ עַל כָּל גְּדוֹתָיו. וְחָלַף בִּיהוּדָה שָׁטָף וְעָבַר עַד צְוֹאֵר יַגִּיעַ וְהָיָה מִטּוֹת כַּנְּפֵיו מִלֵּא רֹחַב אַרְצָךְ עֲמָנוּ אֵל.

מלכים ב יח, 1-12

וַיְהִי בַשָּׁנָה שְׁלֹשׁ לְהוֹשַׁע בֶּן אֱלָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ חֲזַקְיָה בֶן אֲחִזָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה. בֶּן עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה הָיָה בְּמָלְכוֹ וְעֶשְׂרִים וְתֵשַׁע שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אָמוֹ אֲבִי בֵּת וְכָרְיָה. וַיַּעַשׂ הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִד אָבִיו. הוּא הִסִּיר אֶת הַבָּמֹת וְשִׁפַּר אֶת הַמִּצְבֹּת וְכָרַת אֶת הָאֲשֵׁרָה וְכַתַּת גֹּחַשׁ הַגְּחָשֶׁת אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה כִּי עַד הַיָּמִים הַהֵמָּה הָיוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מְקַטְרִים לוֹ וַיִּקְרָא לוֹ נְחֻשְׁתָּן. בִּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּטַח וְאַחֲרָיו לֹא הָיָה כְּמֹהוּ בְּכֹל מַלְכֵי יְהוּדָה וְאֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו. וַיִּדְבַּק בִּיהוָה לֹא סָר מֵאַחֲרָיו וַיִּשְׁמַר מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה. וְהָיָה יְהוָה עִמּוֹ בְּכֹל אֲשֶׁר יַצֵּא יִשְׁכִּיל וַיִּמְרֹד בְּמֶלֶךְ אַשּׁוּר וְלֹא עָבְדוֹ. הוּא הִכָּה אֶת פְּלִשְׁתִּים עַד עֵזָה וְאֶת גְּבוּלֵיהָ מִמִּגְדַּל נוֹצָרִים עַד עִיר מִבְּצָר. וַיְהִי בַשָּׁנָה הַרְבִּיעִית לְמֶלֶךְ חֲזַקְיָהוּ הָיָה הַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית לְהוֹשַׁע בֶּן אֱלָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל עָלָה שְׁלֹמֹנָאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר עַל שְׁמֵרוֹן וַיִּצַר עֲלֵיהָ. וַיִּלְכְּדָהּ מִקְצֵה שְׁלֹשׁ שָׁנִים בַּשָּׁנָה שֵׁשׁ לְחֲזַקְיָה הָיָה שָׁנָה תֵשַׁע לְהוֹשַׁע מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל נִלְכְּדָה שְׁמֵרוֹן. וַיִּגַּל מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת יִשְׂרָאֵל אֲשׁוּרָה וַיִּנְחֵם בַּחֲלָח וּבְכַבּוּר נִהַר גּוֹזָן וְעָרֵי מְדֵי. עַל אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעֲבְרוּ אֶת בְּרִיתוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא עָשׂוּ.

מלכים ב יח, 13-16

ובארבע עשרה שנה למלך חזקיה עלה סנחריב מלך אשור על כל ערי יהודה הבצורות ויתפשם. וישלח חזקיה מלך יהודה אל מלך אשור לכישה לאמר חטאתי שוב מעלי את אשר תתן עלי אשא וישם מלך אשור על חזקיה מלך יהודה שלש מאות כפר כסף ושלשים כפר זהב. ויתן חזקיה את כל הכסף הנמצא בית יהודה ובאצרות בית המלך. בעת ההיא קצץ חזקיה את דלתות היכל יהודה ואת האמנות אשר צפה חזקיה מלך יהודה ויתנם למלך אשור.

דברים הימים ב לב, 1-9

אחרי הדברים והאמת האלה בא סנחריב מלך אשור ויבא ביהודה ויתן על הערים הבצורות ויאמר לבקעם אליו. וירא יחזקיהו כי בא סנחריב ופניו למלקמה על ירושלים. ויועץ עם שריו וגביריו לסתום את מימי העינות אשר מחוץ לעיר ויעזרוהו. ויקבצו עם רב ויסתמו את כל המעינות ואת הנחל השוטף בתוך הארץ לאמר למה יבואו מלכי אשור ומצאו מים רבים. ויתחזק ויבן את כל החומה הפרוצה ויעל על המגדלות ולחוצה החומה אחרת ויתחזק את המלוא עיר דויד ויעש שלח לרב ומגנים. ויתן שרי מלחמות על העם ויקבצם אליו אל רחוב שער העיר וידבר על לבכם לאמר. חזקו ואמצו אל תיראו ואל תחתו מפני מלך אשור ומלפני כל ההמון אשר עמו כי עמנו רב מעמו. עמו זרוע בשר ועמנו יהוה אלהינו לעזרנו ולהלחם מלחמתנו ויסמכו העם על דברי יחזקיהו מלך יהודה. אחר זה שלח סנחריב מלך אשור עבדיו ירושלימה והוא על לכיש וכל ממשלתו עמו על יחזקיהו מלך יהודה ועל כל יהודה אשר בירושלים לאמר. [...]

שיעור 2: המשך – ישעיהו כב, מיכה א,

מלכים ב פרקים יח-יט

כתובת השילווח

[...] הנקבה. וזה. היה. דבר. הנקבה. בעוד. [מנפם. החצבים. את] הגרון. אש. אל. רעו. ובעוד. שלש. אמת. להנק[ב. נשמ]ע. קל. אש. ק. רא. אל רעו. כי. הית. זדה. בצר. מימן. ומ[שמ]אל. ובים. ה. נקבה. הכו. החצבם. אש. לקרת. רעו. גרון. על. [ג]רון. וילכו. [.]. המים. מן. המוצא. אל. הברכה. במאתים. ואלף. אמה. ומ[א]. ת. אמה. היה. גבה. הצר. על. ראש. החצב[ם].

ישעיהו כב, 1-14

משא גיא חזיון מה לך אפוא כי עלית כלך לגגות. תשאות מלאה עיר הומיה קריה עליזה חלליה לא חללי חרב ולא מתי מלחמה. כל קציניך נדדו יחד מקשת אסרו כל נמצאיך אסרו יחדו מרחוק ברחו. על כן אמרתי שעו מני אמרר בככי אל תאיצו לנחמני על שד בת עמי. כי יום מהומה ומבוסה ומבוכה לאדני יהוה צבאות בגיא חזיון מקרקר קר ושוע אל החר. ועילם נשא אשפה ברכב אדם פרשים וקיר ערה מגן. ויהי מבחר עמקיך מלאו רכב והפרשים שתו השערה. ויגל את מסך יהודה ומבט ביום ההוא אל נשק בית היצר. ואת בקיעי עיר דוד ראייתם כי רבו ותקבצו את מי הברכה המתחוננה. ואת בתי ירושלים ספרתם ותתצו הבתים לבצר החומה. ומקוה עשיתם בין החמתים למי הברכה הישנה ולא הבטתם אל עשייה ויצרה מרחוק לא ראייתם. ויקרא אדני יהוה צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה ולחגר שק. והנה ששון ושמחה הרג בקר ושחט צאן אכל בשר ושתות יין אכול ושתו כי מחר נמות. ונגלה באזני יהוה צבאות אם יכפר העון הזה לכם עד תמתון אמר אדני יהוה צבאות.

ישעיהו כב, 15-25

כה אמר אדני יהוה צבאות לך בא אל הסכן הזה על שבנא אשר על הבית. מה לך פה ומי לך פה כי חצבת לך פה קבר חצבי מרום קברו חקקי בסלע משפן לו. הנה יהוה מטלטלה טלטלה גבר ועטה עטה. צנוף יצנפה צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים שמה תמות ושמה מרפבות כבודך קלון בית אדניך. והדפתיה ממצבך וממעמדך יהרסה. והנה ביום ההוא וקראתי לעבדי לאליקים בן חלקיהו. והלבשתיו בתנתה ואבנטה אחזקנו וממשלתה אתן בידו והנה לאב ליושב ירושלים ולבית יהודה. ונתתי מפתח בית דוד על שכמו ופתח ואין סגר וסגר ואין פתח. ותקעתי יתד במקום נאמן והנה לכסא כבוד לבית אביו. ותלו עלי כל כבוד בית אביו הצאצאים והצפעות כל כלי הקטן מפלי האגנות ועד כל כלי הנבלים. ביום ההוא נאם יהוה צבאות תמוש היתד התקועה במקום נאמן ונגדעה ונפלה ונכרת המשא אשר עליה כי יהוה דבר.

כתובת יהו אשר על הבית (תעתיק)

זאת [] [א...] יהו אשר על הבית. אין פה כסף וזהב
 [] [אם] ועצמות אמתו אתו. ארור האדם אשר
 יפתח את זאת

מיכה א, 12-1

דִּבֶּר יְהוָה אֲשֶׁר הָיָה אֵל מִיכָה הַמְרִשְׁתִּי בְיָמַי יוֹתֵם אֲחֻזֵי יְחֻזְקָהּ מֶלְכֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר חָזָה עַל שְׁמֵרוֹן וִירוּשָׁלַם. שָׁמְעוּ עַמִּים כָּלֵם הַקְּשִׁיבֵי אֶרֶץ וּמְלֵאָהּ וַיְהִי אֲדֹנָי יְהוָה בְּכֶם לְעַד אֲדֹנָי מִהִיכַל קָדְשׁוֹ. כִּי הִנֵּה יְהוָה יֵצֵא מִמְּקוֹמוֹ וַיֵּרֶד וַדְרֹךְ עַל בְּמוֹתַי [בְּמֵתַי] אֶרֶץ. וְנִמְסוּ הַהָרִים תַּחְתֵּי וְהָעִמְקִים יִתְבַקְּעוּ כַדּוֹנֵג מִפְּנֵי הָאֵשׁ כְּמַיִם מִגָּרִים בְּמוֹרָד. בְּפֶשַׁע יַעֲקֹב כָּל זֹאת וּבַחֲטָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל מִי פֶשַׁע יַעֲקֹב הֲלוֹא שְׁמֵרוֹן וּמִי בְּמוֹת יְהוּדָה הֲלוֹא יְרוּשָׁלַם. וְשִׁמְתִי שְׁמֵרוֹן לְעֵי הַשָּׂדֶה לְמִטְעֵי כָרֶם וְהִגַּרְתִּי לְגֵי אַבְנֵיהָ וַיִּסְדֶּיהָ אֲגַלֶּה. וְכָל פְּסִילֶיהָ יִפְתּוּ וְכָל אֲתֻנְנֵיהָ יִשְׂרְפוּ בָאֵשׁ וְכָל עֲצָבֶיהָ אֲשִׁים שְׁמָמָה כִּי מֵאֲתָנָן זֹנֶה קִבְּצָה וְעַד אֲתָנָן זֹנֶה יִשׁוּבוּ. עַל זֹאת אֲסַפְּדָה וְאֵילֵיהָ אֵילֵכָה שִׁילַל [שׁוֹלֵל] וְעָרוֹם אֶעֱשֶׂה מִסְפָּד כַּתְנִים וְאֶבֶל כַּכְּנוֹת יַעֲנֶה. כִּי אֲנוּשָׁה מִכּוֹתֶיהָ כִּי בָאָה עַד יְהוּדָה נִגַּע עַד שַׁעַר עַמִּי עַד יְרוּשָׁלַם. בְּגַת אֵל תִּגִּידוּ בְכוֹ אֵל תִּבְכוּ בְּבֵית לְעַפְרָה עֶפְרַת הַתְּפִלְשֵׁתִי [הַתְּפִלְשֵׁי]. עֲבָרֵי לָכֶם יוֹשְׁבֵת שְׁפִיר עָרִיהָ בִשֵׁת לֹא יִצָּאָה יוֹשְׁבֵת צֶאֱנָן מִסְפָּד בֵּית הָאֶצֶל יִקַּח מִכֶּם עֲמֻדָתוֹ. כִּי חָלָה לְטוֹב יוֹשְׁבֵת מְרוֹת כִּי יֵרֶד רָע מֵאֵת יְהוָה לְשַׁעַר יְרוּשָׁלַם.

שיעור 3: הויכוח התיאולוגי ומסע סנחריב

ישעיהו לו, 1

וַיְהִי בְּאַרְבַּע עָשָׂר שָׁנָה לְמֶלֶךְ חֲזַקְיָהוּ עָלָה סְנַחְרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר עַל כָּל עָרֵי יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת וַיִּתְּפָשֶׁם

מלכים ב יח, 17-37

וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת תְּרַתָּן וְאֶת רַב סָרִיס וְאֶת רַב שָׂקָה מִן לְכִישׁ אֶל הַמֶּלֶךְ חֲזַקְיָהוּ בְּחֵיל כְּבֹד יְרוּשָׁלַם וַיַּעֲלוּ וַיִּבְּאוּ יְרוּשָׁלַם וַיַּעֲלוּ וַיִּבְּאוּ וַיַּעֲמְדוּ בַתְּעֵלַת הַבְּרֵכָה הָעֲלִיּוֹנָה אֲשֶׁר בְּמִסְלַת שְׂדֵה כּוֹכַס. וַיִּקְרְאוּ אֶל הַמֶּלֶךְ וַיֵּצֵא אֲלֵהֶם אֱלִיקִים בֶּן חֲלִיקְיָהוּ אֲשֶׁר עַל הַבַּיִת וְשִׁבְנָה הַסֹּפֵר וַיּוֹאֵחַ בֶּן אֶסָף הַמְּזֻכָּר. וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רַב שָׂקָה אֲמָרוּ נָא אֶל חֲזַקְיָהוּ כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר מָה הַבְּטָחוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר בְּטַחְתָּ. אֲמַרְתָּ אִם דְּבַר שְׁפָתַיִם עָצָה וּגְבוּרָה לְמַלְחָמָה עָתָה עַל מִי בְטַחְתָּ כִּי מֵרַדְתָּ בִּי. עָתָה הִנֵּה בְטַחְתָּ לָךְ עַל מִשְׁעָנַת הַקִּנָּה הַרְצוּץ הַזֶּה עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִסְמָךְ אִישׁ עָלָיו וּבָא כַכְפּוֹ וּנְקָבָה בֶּן פְּרָעָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְכָל הַבְּטָחִים עָלָיו. וְכִי תֵאמְרוּן אֵלַי אֶל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְטַחְנוּ הֲלוֹא הוּא אֲשֶׁר הִסִּיר חֲזַקְיָהוּ אֶת בְּמַתְיוֹ וְאֶת מִזְבְּחֹתָיו וַיֹּאמֶר לַיהוָה וְלִירוּשָׁלַם לְפָנַי הַמְּזֻבַּח הַזֶּה תִּשְׁתַּחֲוּוּ בִירוּשָׁלַם. וְעָתָה הִתְעַרְבַת נָא אֶת אֲדֹנָי אֶת מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְאֶתְנָה לָךְ אֲלַפִּים סוּסִים אִם תּוּכַל לָתֵת לָךְ רֶכֶבִים עֲלֵיהֶם. וְאִיךָ תִּשָּׁב אֶת פְּנֵי פַחַת אֶחָד עַבְדֵי אֲדֹנָי הַקְּטָנִים וְתַבְטַח לָךְ עַל מִצְרַיִם לְרֶכֶב וּלְפָרָשִׁים. עָתָה הַמְּבַלְעָדִי יְהוָה עֲלִיתִי עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה לְהִשְׁחָתוֹ יְהוָה אָמַר אֵלַי עָלָה עַל הָאָרֶץ הַזֹּאת וְהִשְׁחִיתָהּ. וַיֹּאמֶר אֱלִיקִים בֶּן חֲלִיקְיָהוּ וְשִׁבְנָה וַיּוֹאֵחַ אֶל רַב שָׂקָה דְבַר נָא אֶל עַבְדֵיךָ אֲרַמִּית כִּי שָׁמְעִים אֲנַחְנוּ וְאֵל תְּדַבֵּר עִמָּנוּ יְהוּדִית בְּאָזְנֵי הָעַם אֲשֶׁר עַל הַחֲמָה. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רַב שָׂקָה הֲעַל אֲדֹנֶיךָ וְאֵלֶיךָ שָׁלַחְנִי אֲדֹנָי לְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֲלֹא עַל הָאֲנָשִׁים הַיֹּשְׁבִים עַל הַחֲמָה לֶאֱכֹל אֶת חֲרִיָּהִם [צוּאָתָם] וְלִשְׁתּוֹת אֶת שִׁינֵיהֶם [מִימֵי רַגְלֵיהֶם] עִמָּכֶם. וַיַּעֲמֵד רַב שָׂקָה וַיִּקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל יְהוּדִית וַיְדַבֵּר וַיֹּאמֶר שָׁמְעוּ דְבַר הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר. כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ אֵל יִשְׂרָאֵל לָכֶם חֲזַקְיָהוּ כִּי לֹא יוּכַל לְהַצִּיל אֶתְכֶם מִיָּדוֹ. וְאֵל יִבְטַח אֶתְכֶם חֲזַקְיָהוּ אֵל יְהוָה לֵאמֹר הֲצַל יִצְיָלְנוּ יְהוָה וְלֹא תִנָּתֵן אֶת הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר. אֵל תִּשְׁמְעוּ אֶל חֲזַקְיָהוּ כִּי כֹה אָמַר מֶלֶךְ אַשּׁוּר עָשׂוּ אִתִּי בְּרֵכָה וְצִאוּ אֵלַי וְאָכְלוּ אִישׁ גִּפְנוֹ וְאִישׁ תְּאֲנָתוֹ וְשִׁתּוּ אִישׁ מִי בּוֹרוֹ. עַד בָּאִי וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ פְּאַרְצְכֶם אֶרֶץ דְּגָן וְתִירוֹשׁ אֶרֶץ לֶחֶם וּכְרָמִים אֶרֶץ זֵית וַיִּצְהַר וּדְבַשׁ וְחִיּוֹ וְלֹא תִמָּתוּ וְאֵל תִּשְׁמְעוּ אֶל חֲזַקְיָהוּ כִּי יִסִּית אֶתְכֶם לֵאמֹר יְהוָה יִצְיָלְנוּ. הֲהֲצַל הֲצִילוּ אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אִישׁ אֶת אֲרָצוֹ מִיַּד מֶלֶךְ אַשּׁוּר. אִיְהוָה אֱלֹהֵי חֲמַת וְאַרְפָּד אִיְהוָה אֱלֹהֵי סַפְרוּיִם הֲנַע וְעוֹהָ כִּי הֲצִילוּ אֶת שְׁמֵרוֹן מִיָּדִי. מִי בְּכָל אֱלֹהֵי הָאָרְצוֹת אֲשֶׁר הֲצִילוּ אֶת אֲרָצָם מִיָּדִי כִּי יִצִּיל יְהוָה אֶת יְרוּשָׁלַם מִיָּדִי. וְהִחְרִישׁוּ הָעַם וְלֹא עָנּוּ אֹתוֹ דְבַר כִּי מִצּוֹת הַמֶּלֶךְ הִיא לֹא תַעֲנֶהוּ. וַיִּבֹּא אֱלִיקִים בֶּן חֲלִיקְיָהוּ אֲשֶׁר עַל הַבַּיִת וְשִׁבְנָה הַסֹּפֵר וַיּוֹאֵחַ בֶּן אֶסָף הַמְּזֻכָּר אֶל חֲזַקְיָהוּ קְרוּעֵי בְגָדִים וַיִּגְדּוּ לוֹ דְבָרֵי רַב שָׂקָה.

דברי הימים ב לב, 9-23

אחר זה שלח סנחריב מלך אשור עבדיו ירושלימה והוא על לכיש וכל ממשלתו עמו על יחזקיהו מלך יהודה ועל כל יהודה אשר בירושלם לאמרו. כה אמר סנחריב מלך אשור על מה אתם בטחים וישבים

במצור בירושלם. הלא יחזקיהו מסית אתכם לתת אתכם למות ברעב ובצמא לאמר יהוה אלהינו יצילנו מכף מלך אשור. הלא הוא יחזקיהו הסיר את במתיו ואת מזבחתיו ויאמר ליהודה ולירושלם לאמר לפני מזבח אחד תשתחוו ועליו תקטירו. הלא תדעו מה עשיתי אני ואבותי לכל עמי הארצות היכול יכלו אלהי גוי הארצות להציל את ארצם מידי. מי בכל אלהי הגוים האלה אשר החרמו אבותי אשר יכול להציל את עמו מידי כי יוכל אלהיכם להציל אתכם מידי. ועתה אל ישיא אתכם חזקיהו ואל יסית אתכם כזאת ואל תאמינו לו כי לא יוכל כל אלוה כל גוי וממלכה להציל עמו מידי ומיד אבותי אף כי אלהיכם לא יצילו אתכם מידי. ועוד דברו עבדיו על יהוה האלהים ועל יחזקיהו עבדו. וספרים כתב לחרף ליהוה אלהי ישראל ולאמר עליו לאמר כאלהי גוי הארצות אשר לא הצילו עמם מידי בן לא יציל אלהי יחזקיהו עמו מידי. ויקראו בקול גדול יהודית על עם ירושלם אשר על החומה ליראם ולבהלם למען ילכדו את העיר. וידברו אל אלהי ירושלם בעל אלהי עמי הארץ מעשה ידי האדם. ויתפלל יחזקיהו המלך וישעיהו בן אמוץ הנביא על זאת ויעקו השמים. וישלח יהוה מלאך כל גבור חיל ונגיד ושר במחנה מלך אשור וישב בבשת פנים לארצו ויבא בית אלהיו ומיציאיו [ומיציאיו] מעיו שם הפילהו בחרב. וישע יהוה את יחזקיהו ואת יושבי ירושלם מיד סנחריב מלך אשור ומיד כל וינהלם מסביב. ורבים מביאים מנחה ליהוה לירושלם ומגדנות ליחזקיהו מלך יהודה וינשא לעיני כל הגוים מאחרי כן.

מלכים ב יט, 1-37

ויהי כשמע המלך חזקיהו ויקרע את בגדיו ויתכס בשק ויבא בית יהוה. וישלח את אליקים אשר על הבית ושבנא הספר ואת זקני הכהנים מתכפסים בשקים אל ישעיהו הנביא בן אמוץ. ויאמרו אליו כה אמר חזקיהו יום צרה ותוכחה ונאצה היום הזה כי באו בני ער משבר וכח אין ללדה. אולי ישמע יהוה אלהיה את כל דברי רב שקה אשר שלחו מלך אשור אדניו לחרף אלהים חי והוכיח בדברים אשר שמע יהוה אלהיה ונשאת תפלה בעד השארית הנמצאה. ויבאו עבדי המלך חזקיהו אל ישעיהו. ויאמר להם ישעיהו כה תאמרון אל אדניכם כה אמר יהוה אל תירא מפני הדברים אשר שמעת אשר גדפו בערי מלך אשור אתי. הנני נתן בו רוח ושמע שמועה ושב לארצו והפלתיו בחרב בארצו. וישב רב שקה וימצא את מלך אשור נלחם על לבנה כי שמע כי נסע מלכיש. וישמע אל תרהקה מלך כוש לאמר הנה יצא להלחם אתה וישב וישלח מלאכים אל חזקיהו לאמר. כה תאמרון אל חזקיהו מלך יהודה לאמר אל ישאף אלהיה אשר אתה בטח בו לאמר לא תנתן ירושלם ביד מלך אשור. הנה אתה שמעת את אשר עשו מלכי אשור לכל הארצות להחרים ואתה תנצל. ההצילו אתם אלהי הגוים אשר שחתו אבותי את גוון ואת חרן ורצף ובני עדן אשר בתלאשור. איו מלך חמת ומלך ארפד ומלך לעיר ספרונים הנע וענה. ויקח חזקיהו את הספרים מיד המלאכים ויקראם ויעל בית יהוה ויפרשוהו חזקיהו לפני יהוה. ויתפלל חזקיהו לפני יהוה ויאמר יהוה אלהי ישראל ישב הכרבים אתה הוא האלהים לבדה לכל ממלכות הארץ אתה עשית את השמים ואת הארץ. הטה יהוה אונה ושמע פקח יהוה עיניה וראה ושמע את דברי סנחריב אשר שלחו לחרף אלהים חי. אמנם יהוה החרבו מלכי אשור את הגוים ואת ארצם. ונתנו את אלהיהם באש כי לא אלהים המה כי אם מעשה ידי אדם עץ ואבן ויבדו. ועתה יהוה אלהינו הושיענו נא מידו וידעו כל ממלכות הארץ כי אתה יהוה אלהים לבדה. וישלח ישעיהו בן אמוץ אל חזקיהו לאמר כה אמר יהוה אלהי ישראל אשר התפללת אלי אל

סנחריב מלך אשור שמעתי. זה הדבר אשר דבר יהוה עליו בזה לך לעגה לך בתולת בת ציון אחריך ראש הניעה בת ירושלים. את מי חרפת וגדפת ועל מי הרימות קול ותשא מרום עיניך על קדוש ישראל. ביד מלאכיך חרפת אדני ותאמר ברכב [ברב] רכבי אני עליתי מרום הרים ירפתי לבנון ואכרת קומת ארזיו מבחור ברשיו ואבואה מלון קצה יער פרמלו. אני קרתי ושתיתי מים זרים ואחרב בכף פעמי כל יארי מצור. הלא שמעת למרחוק אתה עשיתי למימי קדם ויצרתי עתה הביאתיה ותהי להשות גלים נצים ערים בצרות. וישביהן קצרי יד חתו ויבשו היו עשב שדה וירק דשא חציר גגות ושרפה לפני קמה. ושבתי וצאתי ובאף ידעתי ואת התרגזתי אלי. יען התרגזתי אלי ושאננה עליה באני ושמתי חחי באפי ומתגי בשפתי ונשבתי בדרך אשר באת בה. וזה לך האות אכול השנה ספיח ובשנה השנית סחיש ובשנה השלישית זרעו וקצרו ונטעו כרמים ואכלו פרים. ויספה פליטת בית יהודה הנשאה שרש למטה ועשה פרי למעלה. כי מירושלם תצא שארית ופליטה מהר ציון קנאת יהוה [צבאות] תעשה זאת. לכן בה אמר יהוה אל מלך אשור לא יבא אל העיר הזאת ולא יורה שם חץ ולא יקדמנה מגן ולא ישפך עליה סללה. בדרך אשר יבא בה ישוב ואל העיר הזאת לא יבא נאם יהוה. וגנתי אל העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך יהוה ויך במחנה אשור מאה שמונים וחמשה אלף וישפיעו בבקר והנה כלם פגרים מתים. ויסע וילך וישב סנחריב מלך אשור וישב בניוה. ויהי הוא משתחוה בית נסרף אלהיו ואדרמלך ושראצר [בניו] הפהו בחרב והמה נמלטו ארץ אררט ומלך אסר חזן בנו תחתי.

יוספוס פלביוס, קדמוניות היהודים, ספר ג, תרגום: אברהם שליט

(מוסד ביאליק, תש"ד), עמ' 343-347

כשהגיעו לשם האויבים התנפלו עליהם בלילה המוני עכברים וכרסמו את אשפות החצים, את הקשתות ואת ידיות המגינים כך שלמחרת ברחו חסרי נשק ורבים מהם נפלו. וחזקיהו, מלך שני השבטים, אחז בשלטון זה השנה הארבע-עשרה, כשיצא מלך האשורים, הקרוי סנחריב, עם חיל רב למלחמה עליו ולכד בכח את כל ערי שבטי יהודה ובנימין. וכשעמד לנהוג את חילו גם על ירושלים הקדימו חזקיהו ושלח אליו שליחים והבטיחו להשמע לו ולשלם את המס שיטיל עליו. משנודעו לו לסנחריב דברי השליחים, החליט שלא להלחם, ונענה לבקשה והסכים לחזור כידיד, כשיקבל שלוש מאות ככר כסף ושלישים ככר זהב, והתחייב בשבועה לגבי השליחים בתנאי זה לחזור באמת בלי לעשות לו כל רעה. וחזקיהו נתפתה לו והריק את אוצרותיו ושלח את הכסף, בחשבו להפטר (ככה) מן המלחמה וההאבקות על (כסא) המלוכה. אולם משלקח האשורי את הכסף לא שם לב להסכם ויצא בעצמו למלחמה על המצרים והכושים והשאיר את רבשקה שר צבאו עם חיל גדול וגם שני שרי-צבא אחרים, שיחריבו את ירושלים. שמותיהם של (שני) אלה היו תרתן ורב סריס [...] על אותו סנחריב אמר גם הרודוטוס בספר השני של ספוריו, שמלך זה עלה על מלך המצרים, שהיה כוהן הפיסטוס, וצר על פלוסיון, אולם הסיר המצור מסיבה זו: מלך המצרים התפלל לאלהיו והאל שמע בקולו והביא מכה על הערבי - וכאן בדברו על מלך הערבים ולא על מלך האשורים, אין הרודוטוס אלא טועה - שכן בלילה אחה, מוסיף (הרודוטוס), כרסם המון עכברים את הקשתות וכלי-הזין האחרים של האשורים. משום כך לא היו לו למלך קשתות והוא החזיר את צבאו מפלוסיון. עד כאן סיפורו של הרודוטוס, ואולם ברוסוס, שחיבר ספר על דברי ימי

הכשדים, מזכיר את סנחריב המלך, שמלך על האשורים ויצא למלחמה על אסיה כולה ועל מצרים. וכך לשונו: ".....". וכשחזר סנחריב ממלחמת מצרים ירושלימה מצא שם את החיל שהפקד ביד רבשקה, שרוי בסכנת מגפה. כי אלהים שילח בצבאו מחלה, שדמתה למגפה, ובלילה הראשון של המצור מתו מאה ושמונים וחמשה אלף איש על שרי הצבא ושרי הגדוד שלהם. האסון הזה הפיל עליו פחד ואימה נוראה, ובהיותו חרד לצבא כולו ברח עם חילו הנותר אל ממלכתו הקרויה ממלכת נינוה. כאן לא בילה אלא זמן קצר, (כי) נרצח בקשר שקשרו עליו בניו הגדולים אדרמלך ושראצה, ומת ונקבר במקדשו, שנקרא נסרך. אלה השנים גורשו על-ידי האורחים בגלל רצח אביהם וברחו לארמניה, ואת המלוכה ירש אסר-חדון, שהרג את (שאר) בניו של סנחריב [אחיו מאב אחד ולא] מאם אחת. זה היה סוף המלחמה של האשורים על אנשי ירושלים.

ומשניצל המלך חזקיהו בנס מפחד (האויב) הקריב הוא וכל העם קרבנות תודה לאלהים, הואיל ושום סיבה אחרת זולת עזרתו לא השמידה חלק מן האויבים ולא הניסה את יתום מירושלים בהיותם מפחדים למות מיתה דומה. אולם כעבור זמן קצר, אף על פי שכולו היה חרד ומקנא לאלהים, חלה חזקיהו במחלה קשה והרופאים התיאשו ממנו וגם ידידיו לא ציפו עוד לכל דבר טוב לו. ונוספה על המחלה גם עצבותו הנוראה של המלך עצמו והמחשבה על היותו חשוך-בנים ועל לכתו למות ועל עזבו את ביתו ואת המלוכה בלא יורש יוצא חלציו. המחשבה הזאת היא שענתה אותו ביחוד והוא התפלל בדמעות לאלהים, שיוסיף לו עוד זמן קצר לחיות, עד שיוולדו לו בנים, ולא יתנהו להוציא נשמתו בטרם יהיה לאב. ואלהים ריחם עליו וקיבל את בקשתו, הואיל ולא משום שעתידי היה לאבד את הטובות הבאות מן המלוכה בכה על מותו המשוער ובקש, שינתן לו עוד זמן לחיות, אלא (משום שרצה), שיוולדו לו בנים, שיירשו אחריו את שלטונו. והוא שלח את ישעיהו הנביא וציהו להגיד לו, שינצל (מסכנת) המחלה הזאת כעבור שלושה ימים ויחיה, לאחר שתחלוף, (עוד) חמש-עשרה שנה ובנים יוולדו לו.

שיעור 4: עיון בישעיהו פרקים לו-לז

מנסרת סנחריב

התרגום מתוך: מרדכי כוגן, אסופת כתובות היסטוריות מאשור ומבבל (מוסד ביאליק, תשס"ד), 79-80

54-49: אשר לחזקיהו היהודי, על 46 עריו הבצורות, ערי חומה, ועל הערים הקטנות לאין מספר שסביבותיהן, שמתו מצור ולכדתי (אותן) בסוללות כבושות, בכרים מוגשים (לחומה), בהסתערות חיל-רגלים, במנהרות, בפרצים (בחומות), ובסולמות (או: אילי ניגוח). 200,150 נפש, קטן וגדול, איש ואשה, סוסים, פרדים, חמורים, גמלים, בקר וצאן עד אין מספר הוצאתי לי מתוכן ומנתי כשלל. אותו כלאתי בתוך ירושלים עיר מלכותו כציפור בכלוב. הקפתי אותו בביצורים, ואת היציאה משער עירו עשיתי לו לתועבה. את עריו אשר בזזתי, קרעתי מארצו ונתתי למתנת מלך אשדוד, לפדי מלך עקרון, ולצלבעל מלך עזה (וכך) הקטנתי את ארצו. ועל המס הקודם, המשתלם על ידם מידי שנה בשנה, הוספתי מנחה ומתנות אדנותי והטלתי (אותן) עליהם.

58-55: חזקיהו עצמו, מורא הוד מלכותי המם אותו, והוא שלח אחרי לנינוה עיר מלכותי את חיל המחץ, החיל הנבחר שלו, שהכניס לתוך ירושלים עיר מלכותו כדי לחזקה והיו לתגבורת, יחד עם 30 כיכר זהב ו-800 כיכר כסף, אבן כחל נבחרת, גושי אודם גדולים, מיטות שן, כיסאות משען (משובצי) שן, עורות פילים, שנהבים, הבנים, אשכרוע, בגדי צבעונים, בגדי פשתן, צמר (צבוע) תכלת (ו) ארגמן, כלי נחושת (ו) ברזל, ברונזה, בדיל, ברזל, מרכבות, מגינים, רמחים, שריונות, פגיונות ברזל (תלויים) בגור, קשתות וחיצים, חניתות – כלי נשק ללא מספר, יחד עם בנותיו, פילגשיו, שרים ושרות. ואת שליחו שיגר אלי לשם תשלום המנחה וכדי להשתעבד לי.

ישעיהו לו, 1 - לז, 33-38

ויהי בארבע עשרה שנה למלך חזקיהו עלה סנחריב מלך אשור על כל ערי יהודה הבצורות ויתפשם [...] לכן כה אמר יהוה אל מלך אשור לא יבוא אל העיר הזאת ולא יורה שם חץ ולא יקדמנה מגן ולא ישפך עליה סלה. בדרך אשר בא בה ישוב ואל העיר הזאת לא יבוא נאם יהוה. ונגותי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. ויצא מלאך יהוה ויכה במחנה אשור מאה ושמונים וחמשה אלף וישכימו בבקר והנה כלם פגרים מתים. ויסע וילך וישב סנחריב מלך אשור וישב בנינוה. ויהי הוא משתתחוה בית נסרף אלהיו ואדרמלך ושראצר בניו הפכה ומהמה נמלטו ארץ אררט ומלך אסר חדן בנו תחתיו.

דברי הימים ב לב, 18-33

ויקראו בקול גדול יהודית על עם ירושלים אשר על החומה ליראם ולבהלם למען ילכדו את העיר. וידברו אל אלהי ירושלים כעל אלהי עמי הארץ מעשה ידי האדם. ויתפלל חזקיהו המלך וישעיהו בן אמוץ הנביא על זאת ויזעקו השמים. וישלח יהוה מלאך ויכתד כל גבור חיל ונגיד ושר במחנה מלך אשור וישב בבשת פנים לארצו ויבא בית אלהיו ומיציאו [ומיציאי] מעיו שם הפילהו בחרב.

ויֹשַׁע יְהוָה אֶת יְחֻזְקֵיהוּ וְאֶת יִשְׁבִי יְרוּשָׁלַם מִיַּד סַנְחַרִּיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר וּמִיַּד כָּל וַיְנַהֵלֶם מִסְבִּיב. וְרַבִּים מִבְּיָאִים מִנְחָה לַיהוָה לִירוּשָׁלַם וּמִגְדָּנוֹת לִיְחֻזְקֵיהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּנְשָׂא לְעֵינָיו כָּל הַגּוֹיִם מֵאַחֲרֵי כֵן. בְּיָמִים הָהֵם חָלָה יְחֻזְקֵיהוּ עַד לָמוֹת וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְהוָה וַיֹּאמֶר לוֹ וּמוֹפֶת נָתַן לוֹ. וְלֹא כִגְמַל עָלָיו הִשִּׁיב יְחֻזְקֵיהוּ כִּי גָבַהּ לָבוֹ וַיְהִי עָלָיו קֶצֶף וְעַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם. וַיִּכְנַע יְחֻזְקֵיהוּ בְּגָבַהּ לָבוֹ הוּא וַיִּשְׁבִּי יְרוּשָׁלַם וְלֹא בָּא עֲלֵיהֶם קֶצֶף יְהוָה בְּיָמֵי יְחֻזְקֵיהוּ. וַיְהִי לִיְחֻזְקֵיהוּ עֶשֶׂר וּכְבוֹד הַרְבֵּה מְאֹד וְאַצְרוֹת עָשָׂה לוֹ לְכֶסֶף וּלְזָהָב וּלְאַבְנֵי יָקָרָה וּלְבָשָׂמִים וּלְמַגְנִים וּלְכָל כְּלֵי חֲמֻדָּה. וּמִסְכָּנוֹת לְתַבּוּאֹת דָּגָן וּתִירוֹשׁ וַיִּצְהַר וְאֲרוֹת לְכָל בְּהֵמָה וּבְהֵמָה וְעֲדָרִים וְעֲדָרוֹת. וְעָרִים עָשָׂה לוֹ וּמִקְנֵה צֹאן וּבָקָר רָב כִּי נָתַן לוֹ אֱלֹהִים רַכּוּשׁ רַב מְאֹד. וְהוּא יְחֻזְקֵיהוּ סָתַם אֶת מוֹצָא מִיָּמֵי גִיחוּן הָעֲלִיוֹן וַיִּשְׁרַם לְמַטָּה מֵעַרְכָּה לְעִיר דְּוִיד וַיִּצְלַח יְחֻזְקֵיהוּ בְּכָל מַעֲשָׂהוּ. וְכֵן בְּמַלְיָצֵי שָׂרֵי בְּבַל הַמְּשַׁלְּחִים עָלָיו לְדַרְשׁ הַמוֹפֶת אֲשֶׁר הָיָה בְּאֶרֶץ עֲזֹבוֹ הָאֱלֹהִים לְנִסּוֹתוֹ לְדַעַת כָּל בְּלִבָּבוֹ. וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יְחֻזְקֵיהוּ וְחֲסִדָּיו הַנֶּם פְּתוּבִים בְּחֻזּוֹן יִשְׁעֵיהוּ בֶּן אֲמוּץ הַנְּבִיא עַל סֵפֶר מַלְכֵי יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל. וַיִּשְׁכַּב יְחֻזְקֵיהוּ עִם אֲבֹתָיו וַיִּקְפְּרוּהוּ בְּמַעֲלָה קַבְרֵי בְּנֵי דְוִיד וּכְבוֹד עָשׂוֹ לוֹ בְּמוֹתוֹ כָּל יְהוּדָה וַיִּשְׁבִּי יְרוּשָׁלַם וַיִּמְלֶךְ מִנְּשָׂה בְּנוֹ תַחְתָּיו.

ישעיהו א, 31-1

חֻזּוֹן יִשְׁעֵיהוּ בֶּן אֲמוּץ אֲשֶׁר חָזָה עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם בְּיָמֵי עֲזִיָּהוּ יוֹתֵם אַחֲזוֹ יְחֻזְקֵיהוּ מַלְכֵי יְהוּדָה. שָׁמְעוּ שָׁמַיִם וְהָאָרֶץ אֶרֶץ כִּי יְהוָה דִּבֶּר בְּנִים גְּדֹלְתֵי וְרוֹמְמֵתֵי וְהֵם פִּשְׁעוּ בִּי. יַדַּע שׁוֹר קִנְהוֹ וְחִמּוֹר אָבוֹס בְּעֲלָיו יִשְׂרָאֵל לֹא יַדַּע עֲמִי לֹא הִתְבּוֹנֵן. הוּי גּוֹי חֲטָא עִם כְּכֹד עֲזוֹן וְרַע מְרַעִים בְּנִים מִשְׁחִיתִים עֲזָבוּ אֶת יְהוָה נֶאֱצַו אֶת קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל נִזְרוּ אַחֲוֵה. עַל מָה תִּכּוּ עוֹד תּוֹסִיפוּ סָרָה כָּל רֹאשׁ לְחֻלִּי וְכָל לִבִּב דְּוִי. מִכֶּף רֶגֶל וְעַד רֹאשׁ אֵין בּוֹ מָתֵם פִּצַּע וְחַבּוּרָה וּמִפֶּה טְרִיָּה לֹא זָרוּ וְלֹא חִבְּשׁוּ וְלֹא רִכְכָּה בְּשָׁמֶן. אֶרְצְכֶם שָׁמְמָה עֲרִיכֶם שְׂרָפוֹת אִשׁ אֲדַמְתֶּכֶם לְנִגְדְּכֶם זָרִים אֲכָלִים אֲתָה וּשְׁמָמָה כְּמַהֲפַכַת זָרִים. וְנוֹתְרָה בַת צִיּוֹן כְּסִפָּה בְּכֶרֶם כְּמַלּוּנָה בְּמִקְשָׁה כְּעִיר נְצוּרָה. לֹוֹלֵי יְהוָה צְבָאוֹת הוֹתִיר לָנוּ שָׂרִיד כְּמַעַט כְּסֹדֶם הָיִינוּ לְעַמְרָה דְּמִינוּ. שָׁמְעוּ דְּבַר יְהוָה קְצִינֵי סוֹדֵם הָאֲזִינוּ תוֹרַת אֱלֹהֵינוּ עִם עַמְרָה. לְמָה לִּי רַב זְבַחֵיכֶם יֹאמֶר יְהוָה שְׁבַעֲתֵי עֲלוֹת אֵילִים וְחֻלָּב מְרִיאִים וְדֵם פָּרִים וּכְבָשִׂים וְעֲתוּדִים לֹא חִפְצָתִי. כִּי תִבְאוּ לְרֹאוֹת פָּנָי מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיְּדֶכֶם רִמָּס חֲצָרִי. לֹא תוֹסִיפוּ הִבִּיא מִנְחַת שְׂוֹא קְטֹרֶת תוֹעֵבָה הִיא לִי חֲדָשׁ וְשֶׁבֶת קָרָא מִקְרָא לֹא אוֹכַל אֲנִי וְעֲצָרָה. חֲדָשִׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שְׁנָאָה נִפְשִׁי הִיוּ עָלַי לְטֹרַח גְּלֵאִתִּי נִשְׂאָה. וּבְפִרְשֵׁיכֶם כְּפִיכֶם אֲעֲלִים עֵינֵי מִכֶּם גַּם כִּי תִרְבוּ תִפְלָה אֵינִנִּי שָׁמַע יְדֵיכֶם דְּמִים מְלֹאָה. רַחֲצוּ הַזְּכוֹת הַסִּירוּ רַע מֵעַלְלֵיכֶם מִנְּגִד עֵינֵי חֲדָלוּ הָרַע. לְמַדּוֹ הֵיטֵב דְּרָשׁוּ מִשְׁפָּט אֲשֶׁרוֹ חֲמוּץ שְׁפִטוּ יְתוֹם רִיבּוֹ אֲלִמְנָה. לָכוֹ נָא וּנְנַכְחָה יֹאמֶר יְהוָה אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם פְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶג יִלְפִינוּ אִם יֵאָדִימוּ כְּתוֹלַע פְּצָמֵר יִהְיוּ. אִם תֹּאבּוּ וּשְׁמַעְתֶּם טוֹב הָאֶרֶץ תֹּאכְלוּ. וְאִם תִּמְאַנוּ וּמְרִיתֶם חָרֵב תֹּאכְלוּ כִּי פִי יְהוָה דִּבֶּר. אֵיכָה הִיָּתָה לְזוֹנָה קְרִיָּה נְאֻמְנָה מְלֵאֲתֵי מִשְׁפָּט צָדֵק יִלִּין בָּהּ וְעַתָּה מְרַצְחִים. כְּסִפָּה הָיָה לְסִיגִים סְבָאָה מְהוּל בְּמִים. שָׂרִיף סוֹרְרִים וְחַבְרֵי גִנְבִים כְּלוֹ אֶהֱבֵ שְׂחַד וְרִדְף שְׁלֹמְנִים יְתוֹם לֹא יִשְׁפִטוּ וְרִיב אֲלִמְנָה לֹא יָבוֹא אֲלֵיהֶם. לָכֵן נָאִם הָאֲדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת אֲבִיר יִשְׂרָאֵל הוּי אֲנַחֵם מְצָרֵי וְאֲנַקְמָה מֵאוֹיְבֵי. וְאֲשִׁיבָה יָדֵי עֲלֵיךָ וְאֶצְרָף כְּבוֹר סִיגִיךָ וְאֶסִּירָה כָּל בְּדִילֵיךָ. וְאֲשִׁיבָה שְׁפָטֵיךָ כְּבָרָאשְׁנָה וַיַּעֲצִיף כְּבַתְחֻלָּה אַחֲרֵי כֵן יִקְרָא לָךְ עִיר הַצָּדֵק קְרִיָּה נְאֻמְנָה. צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפְדָּה וְשָׁבִיָּה בְּצִדְקָה. וְשֹׁכֵר פִּשְׁעִים וְחֲטָאִים יִחְדּוּ וְעֲזָבֵי יְהוָה יִכְלוּ. כִּי יִבְשׁוּ מַאֲיָלִים אֲשֶׁר חֲמַדְתֶּם וְתַחֲפְרוּ מִהַגְּנוֹת אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם. כִּי תִהְיוּ כְּאֵלֶּה גְּבֻלַת עֲלֵהּ וּכְגֵנָה אֲשֶׁר מִים אֵין לָהּ. וְהָיָה חֲסֹן לְנַעֲרַת וּפְעֵלוֹ לְנִיצוּץ וּבְעָרוֹ שְׁנִיָּהֶם יִחְדּוּ וְאֵין מִכְּבָה.

שיעור 5: שלהי כהונתו של חזקיהו (ישעיהו לח-לט)

ישעיהו לח, 1-22

בַּיָּמִים הֵהֱם חָלָה חֲזַקְיָהוּ לְמוֹת וַיָּבֹא אֵלָיו יִשְׁעִיָהוּ בֶן אֲמוּץ הַנְּבִיא וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה צוּ לְבִיתְךָ כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תַחְיֶה. וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְהוָה. וַיֹּאמֶר אָנָּה יְהוָה זְכֹר נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ בְּאֵמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי וַיִּכֶף חֲזַקְיָהוּ בְּכִי גָדוֹל. וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֶל יִשְׁעִיָהוּ לֵאמֹר. הַלּוֹךְ וְאִמַּרְתָּ אֶל חֲזַקְיָהוּ כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי דָוִד אָבִיךָ שְׁמַעְתִּי אֶת תְּפִלָּתְךָ רֵאִיתִי אֶת דַּמְעֹתֶיךָ הַנְּגִי יוֹסֵף עַל יְמֶיךָ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה. וּמִכֶּף מֶלֶךְ אֲשׁוּר אֲצִילְךָ וְאֶת הָעִיר הַזֹּאת וּגְבוּתֶי עַל הָעִיר הַזֹּאת. וְזֶה לָךְ הָאוֹת מֵאֵת יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְהוָה אֶת הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּר. הַנְּגִי מִשִּׁיב אֶת צֶל הַמַּעְלֹת אֲשֶׁר יֵרְדֶה בַּמַּעְלֹת אַחֲזוּ בְשִׁמְשׁ אַחֲרָנִית עֶשֶׂר מַעְלֹת וּתְשֹׁב הַשֶּׁמֶשׁ עֶשֶׂר מַעְלֹת בַּמַּעְלֹת אֲשֶׁר יֵרְדֶה. מִכְּתָב לְחֲזַקְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה בַּחֲלָתוֹ וַיְחִי מִחֲלָיו. אֲנִי אִמַּרְתִּי בְּדַמִּי יְמֵי אֲלֹכָה בְּשִׁעְרֵי שָׂאוֹל פְּקַדְתִּי יִתֵּר שְׁנוֹתַי. אִמַּרְתִּי לֹא אֶרְאֶה יְהִי בְּאֶרֶץ הַחַיִּים לֹא אָבִיט אָדָם עוֹד עִם יוֹשְׁבֵי חָדָל. דוֹרֵי נֹסַע וּנְגִלָה מִנִּי כְּאֵהָל רְעִי קִפַּדְתִּי כְּאֶרֶג חַיִּי מִדְּלָה יִבְצַעְנִי מִיּוֹם עַד לַיְלָה תִשְׁלִימַנִּי. שׁוּיֹתִי עַד בְּקָר כְּאָרִי כֵּן יִשְׁבֵר כֹּל עֲצָמוֹתַי מִיּוֹם עַד לַיְלָה תִשְׁלִימַנִּי. כְּסוֹס עֲגוּר כֵּן אֲצַפְצַף אֶהְגֶּה כִּיּוֹנָה דָלוּ עֵינַי לְמָרוֹם אֲדַנִּי עֲשָׂקָה לִי עֲרַבְנִי. מֶה אֲדַבֵּר וְאִמַּר לִי וְהוּא עֹשֶׂה אֲדַדְּהָ כֹל שְׁנוֹתַי עַל מַר נַפְשִׁי. אֲדַנִּי עֲלִיָהֶם יַחֲיוּ וְלִכְלֹל בְּהֵן חַיִּי רוּחִי וְתַחֲלִימַנִּי וְהַחֲיֵנִי. הִנֵּה לְשָׁלוֹם מַר לִי מַר וְאַתָּה חֲשַׁקְתָּ נַפְשִׁי מִשַּׁחַת בְּלִי כִּי הִשְׁלַכְתָּ אַחֲרַי גֹּךְ כֹּל חֲטָאִי. כִּי לֹא שָׂאוֹל תוֹדֶךָ מוֹת יִהְלָךְ לֹא יִשְׁבְּרוּ יוֹרְדֵי בּוֹר אֶל אִמַּתְךָ. חַי חַי הוּא יוֹדֶךָ כְּמוֹנֵי הַיּוֹם אֲב לְכֻנִּים יוֹדִיעַ אֶל אִמַּתְךָ. יְהוָה לְהוֹשִׁיעַנִי וּנְגַנְוֹתִי נִנְגֵן כֹּל יְמֵי חַיִּינוּ עַל בֵּית יְהוָה. וַיֹּאמֶר יִשְׁעִיָהוּ יִשְׂאוּ דְבַלַּת תַּאֲנִים וַיִּמְרְחוּ עַל הַשְּׁחִין וַיְחִי. כֹּב וַיֹּאמֶר חֲזַקְיָהוּ מָה אוֹת כִּי אֲעֲלֶה בֵּית יְהוָה.

ישעיהו לט, 1-8

בַּעַת הַהוּא שָׁלַח מֶרְדֵךְ בְּלֶאֱדָן בֶּן בְּלֶאֱדָן מֶלֶךְ בָּבֶל סְפָרִים וּמִנְחָה אֶל חֲזַקְיָהוּ וַיִּשְׁמַע כִּי חָלָה וַיִּחְזַק. וַיִּשְׁמַח עֲלֵיהֶם חֲזַקְיָהוּ וַיִּרְאֵם אֶת בֵּית נַכְתָּה [נְכַתָּה] אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הַזָּהָב וְאֶת הַבְּשָׂמִים וְאֶת הַשְּׂמֹנִים הַטּוֹב וְאֶת כָּל בֵּית כְּלָיו וְאֶת כָּל אֲשֶׁר נִמְצָא בְּאֶצְרֹתָיו לֹא הָיָה דְבַר אֲשֶׁר לֹא הָרָאֵם חֲזַקְיָהוּ בְּבֵיתוֹ וּבְכָל מְמֻשְׁלָתוֹ. וַיָּבֹא יִשְׁעִיָהוּ הַנְּבִיא אֶל הַמֶּלֶךְ חֲזַקְיָהוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו מָה אָמְרוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וּמֵאֵין יָבֹאוּ אֵלֶיךָ וַיֹּאמֶר חֲזַקְיָהוּ מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאוּ אֵלַי מִבָּבֶל. וַיֹּאמֶר מָה רָאוּ בְּבֵיתְךָ וַיֹּאמֶר חֲזַקְיָהוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר בְּבֵיתִי רָאוּ לֹא הָיָה דְבַר אֲשֶׁר לֹא הָרִאִיתִים בְּאוֹצְרוֹתַי. וַיֹּאמֶר יִשְׁעִיָהוּ אֶל חֲזַקְיָהוּ שְׁמַע דְּבַר יְהוָה צְבָאוֹת. הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנֹשֵׂא כָל אֲשֶׁר בְּבֵיתְךָ וְאֲשֶׁר אֲצֻרוּ אֲבֹתֶיךָ עַד הַיּוֹם הַזֶּה בְּכָל לֹא יִנְתֵּר דְּבַר אִמַּר יְהוָה. וּמִבְּנֵיךָ אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמֶּךָ אֲשֶׁר תוֹלִיד יִקְחוּ וְהָיוּ סְרִיסִים בְּהִיכַל מֶלֶךְ בָּבֶל. וַיֹּאמֶר חֲזַקְיָהוּ אֶל יִשְׁעִיָהוּ טוֹב דְּבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וַיֹּאמֶר כִּי יִהְיֶה שָׁלוֹם וְאַמֶּת בְּיָמַי.

ירמיהו ז, 8-1

הַדְּבַר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר. עֲמַד בְּשַׁעַר בֵּית יְהוָה וְקִרְאתָ שֵׁם אֶת הַדְּבַר הַזֶּה וְאָמַרְתָּ שְׁמָעוּ דְבַר יְהוָה כֹּל יְהוּדָה הַבָּאִים בְּשַׁעְרֵי הָאֵלֶּה לְהִשְׁתַּחֲוֹת לַיהוָה. כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הֵיטִיבוּ דְרָכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם וְאֲשַׁכְּנָה אֶתְכֶם בְּמָקוֹם הַזֶּה. . כִּי אִם הֵיטִיב תִּיטִיבוּ אֶת דְּרָכֵיכֶם וְאֶת מַעַלְלֵיכֶם אִם עָשׂוּ תַעֲשׂוּ מִשְׁפָּט בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ. גַּר יְתוֹם וְאֶלְמָנָה לֹא תַעֲשֻׁקוּ וְדָם נָקִי אַל תִּשְׁפְּכוּ בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרֵים לֹא תִלְכוּ לְרַע לְכֶם. וְשִׁכַּנְתִּי אֶתְכֶם בְּמָקוֹם הַזֶּה בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאֲבוֹתֵיכֶם לְמִן עוֹלָם וְעַד עוֹלָם. הִנֵּה אַתֶּם בֹּטְחִים לְכֶם עַל דְּבָרֵי הַשִּׁקָּר לְבַלְתִּי הוֹעִיל.